

kunne indse og indser det vist ogsaa ganske godt, at det slet ikke er Tanken og Hensigten her, at den ene Slags af disse Skoler skulde slugte den anden, saa at de skulde staa som to glubende Løver lige over for hinanden, af hvilke den ene sluger den anden i Dag for ikke selv at blive slugt i Morgen. Paa den Maade forholder Sagen sig slet ikke. Naar to Slags Skoler staa lige over for hinanden, kan der ikke være Tale om nogen Undergravning eller Afundergravning, men der er kun Tale om, hvilken Slags Flertallet af Folket slutter sig til, og først naar det slutter sig til en af dem, bliver der Tale om, hvilke Midler det har i Hænde til at slutte sig til den. Saalænge vi holde vort Statskolevæsen i de stramme Bænder, hvori vi hidtil have holdt det, vil Friskolen ikke vinde det Terrain, Befolkningen ønsker, og det er derfor, man opstiller, at en vis Del af Skolelønnen — ikke hele Skolelønnen, det vilde være for meget — gjøres bevægelig, saaledes at det kommer til at ligge i Forældrenes Haand, hvorhen den skal gaa. Naar Befolkningen maa gjøre store Offre for Undervisningsvæsenet, synes det ikke at være formeget forlangt, at man delvis prøver at lade enkelte Dele af Skolebetalingen være flydende, saaledes at det kommer til at ligge i Forældrenes Haand, hvor den maa gaa hen og hvor ikke. Jeg skal ikke indlade mig dybere herpaa, men jeg har blot gjort disse faa Bemærkninger til det ærede Medlem for derved at have antydnet, at der slet ikke findes den forfærdelige Fare for Statskolen lige over for Friskolen, som han mente. Det er min fuldstændige Overbevisning, at den af disse Skoler, som kan vinde Folkets Tillid, tilsidst gaar af med Seiren, hvorlænge vi end stritte imod; hvor villige eller uvillige vi end ere i den Retning, gaar den dog af med Seiren. Der er en ganske enkelt Udtalelse af den ærede Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet, som jeg vil tillade mig at notere. Den ærede Minister noterede hin af mig omtalte Udtalelse af det ærede Medlem for Aarhus Amts 3die Valgkreds (N. Jensen), og jeg skal tillade mig at notere en enkelt Udtalelse af den ærede Minister. Det er den, at vi ved Forordningen af 29de Juli 1814 tabte ikke netop Kjøpenheder, Ordspog og den Slags Ting, men noget af Forældrenes Selvundervisning. Naar jeg skal udtrykke dette ved mine Ord, tabte vi derved Nerven i al virkelig Undervisning, i al virkelig Opdragelse, som er Forældrenes Selvundervisning af deres Børn. Selbigvis tror jeg dog ikke, den er gaaet ganske tabt, men i mine Tanker har den lidt Skade, og jeg tror, at vi ikke kunne gjøre bedre end føre Undervisningen tilbage i en Retning, der peger hen til Undervisningens og Opdragelsens eneste sunde Nerve. Jeg veed da, at der igjen vil komme det rette Hjerteslag i Undervisningen, og vi faae da vistnok baade Begyndelses-

og Fortsættelsesskoler af den Art, et Folk kan bruge, slutte sig til og være tjent med.

Formanden (Krabbe): Der er endnu indtegnet et Par Talere. Jeg tror imidlertid, at det, hvis de ærede Talere ville begrænske sig til Lovens Indhold, vil være muligt at tilendebringe Forhandlingerne i Dag. Jeg har, som ærede Medlemmer ville have bemærket, ikke lagt noget videre Vaand paa deres Frihed til at komme ind paa Betragtninger af Skolevæsenet i det Hele; men denne Frihed maa selvfølgelig have sin Grænse, og det turde maaske nu være det Næteste for de ærede Medlemmer, der hører frae Ordet, at holde sig alene til Lovforslaget; naar de gjøre dette, tror jeg, at vi ville kunne tilendebringe Forhandlingen af denne Sag i Dag.

Folkethingsmanden for Veile Amts 2den Valgkreds har Ordet.

Berg: Jeg har kun et Par Ord at bemærke ligeoverfor de Yttringer, den ærede Minister fremførte i Anledning af mine tidligere Udtalelser. Den ærede Minister mente, at han ikke kunde bruge en aarlig Bevilling paa Finantsloven, fordi, som han sagde, Kommunerne maatte have noget Sikkerhed at holde sig til, inden de gjorde Opoffelser. Det forekommer mig dog, at vi have faaet Anvendelse for lignende aarlige Bevillinger paa Finantsloven, uden at Kommunerne have haft denne Sikkerhed; thi saavidt mig bekendt er der ikke andre af de Tilskud, vi paa Finantsloven yde til de forskjellige Realskoler — jeg taler ikke om de Realskoler i Byerne, der have været Latinskoler — som ere bevilgede ved Lov, end Tilskudet til Hjøstet Realskole, og det endda, saavidt jeg erindrer, kun for ca. Halvdelen af det Beløb, Skolen allerede nu faar. De Beløb, som ydes til Skolerne i Hjørring, Søby, Frederikshavn, Jans og Veile, for en væsentlig Del til Skolen i Fredericia, og ligeledes de nyere Tilskud til Skolen i Bordingborg samt en væsentlig Del af Tilskuddet, som jeg nævnte, til Hjøstet, hvile allesammen paa de aarlige Bevillinger; men disse Beløb have selvfølgelig alligevel gjort Gavn, og disse Skoler have en vis Fortrøstning til, at man, naar man ser, at de virkelig gjøre Nytte for de Benge, de faae, ikke brat vil afvilde dette Forhold. Jeg tror ogsaa, at den meget ærede Minister er saa nøie kjendt med den Slags Ting fra sin Deltagelse ikke blot i Rigsdagens Forhandlinger, men ogsaa fra hans Virksomhed udenfor den, at han vil vide, at enhver Kommune maa kunne sige sig selv, at paa den Maade kan ogsaa en vis Stabilitet komme tilstede. Forøvrigt vil jeg bemærke, at jeg ikke tror, at det er et rigtigt Princip, der her er udtalt; jeg har ikke villet omtale det nærmere her, da jeg ikke tør gaa dybere ind derpaa. Jeg tror imidlertid, som sagt, ikke, at